

Áthallás

Majtényi Mihály

A szavakkal úgy vagyunk: nem tudjuk soha biztosan, hol is szedtük fel őket. Itt van például az a szó, hogy áthallás. Megecsüdnék rá, hogy a rádió feltalálása előtt senki sem mondta ezt. Áthallatszik, igen valami — ezt mondtuk, de hogy áthallás, ez akkor hangzott el először, amikor egy szomszéd hullámhossz kezdett — rádiózáskor — beszüremkedni abba a műsorba, amelyet éppen hallgattunk. Azóta van az áthallás.

Ha zenét hallgatunk és beszéd az áthallás — beszéd, amely idegen és amelyet nem értünk —, akkor még hagyján. A kettő ugyanis nem üti egymást. Ha meg szöveget hallgatsz és áthallatszik valami muzsika, az inkább melodramává teszi az elhangzó szót. Ha azonban zenére zene hallatszik, énekekre ének... csavard el hamar, mert az pokol! Ilyenkor mondja az ember bosszankodva — még az is, akinek halvány fogalma sincs az egész rádiótechnikáról —, hogy: fene egye meg, nem elég szelektív a készülék.

Az áthallásnak, amelyről én most beszélek, semmi köze sincs a rádióhoz meg a hullámhosszhoz. Az áthallás ebben az esetben nem az éterből jön, hanem a szomszéd lakásból és a falon szüremkedik keresztül. Mostanában elég sok az áthallás az életünkben; olyanok a lakáskörülményeink, túl vékonyra méretezik a falakat, sok az ajtóval lezárt társbérlet, s ezeken túl sok az áthallás... Mégsem a megrovás hangján szólok, líráim lágyan peng és semmi kedvem szarkasztikus szavakkal nekirohanni senki szomszédomnak. Társbérletem sincs és a szóbanforgó áthallás egy klasszikus, igazi elválasztófalon keresztül észlelhető. Nem is túl hangosan, csak távoli sejtelemmel, ahogy az élet kissé mindig átszűrődik, áthallik.

Áthallik és átszűrődik igen, ne felejtse el! Ne légy soha indulatos és ne csapd be az ajtót mérgedben, ne csapd rá valakire, ne kiabálj sem haragodban, sem örömdobban túlságosan, mert a falon át hallgatva mind a kettő furcsa, idegen és mulatságos más számára. Beszéded egyhangú zsongás odaát

— ha meg többen beszélnek egyszerre, az egész: az élet átszűrődő, furcsa szimfóniája. Minden hangosabb zaj megindítja a másik fantáziáját, a túl hangosat félremagyarázzák... szóval az élet új Knigge-szabálya: tegyünk szordinót minden zajra, mert csak így élvezhető... a harmadik számára.

Az áthallás néha... poézis. Nem hiszed? Hallgasd meg ezt a történetet:

Szomszédaim aránylag csöndes emberek. Egy fiatal házaspár. Nincs köztünk különösebb barátság, de ellenségeskedés sem. Ha túl hangosra sikerül a rádióvétel, észbekapunk sietve és lenaikitjuk mindkét oldalon, ha veszekszünk, bemehet mindegyikünk egy másik szobába, s most már két fal lévén köztünk, semmi sem hallatszik át.

Igy laktunk vagy egy évig, akkor kiderült, hogy odaát egy apróság született, egy kisfiúcska. Kissé aggódtunk, hogy sírása áthallós lesz, de azok odaát olyan tapintatosan és ügyesen intézték a dolgokat, hogy ebből sem lett soha baj. Sőt, ahogy a gyermek növekedett, gügyögése valami csöndes poézist árasztott, úgy kelt át — áthallás formájában — a közös falon. Beszélni is kezdett aztán a kicsi, sőt szavalni. Rohangászni is kis lábacskáival... kop, kop... értesz, ugyebár? Ez sem lett soha casus belli, ez az áthallás is olyan, mint ahogy az élet természetesen zajlik. Aztán... egy kislány is született, s nemsokára együtt csiviteltek, ez volt az áthallás újabb, kétszólamú állomása. Eltört a méceses a kisebbnél? A másik, a nagyobbik vigasztalta... aztán veszekedtek egy sort — add ide, az enyém —, ha crescendo-ba fordult az ilyen nézeteltérés, valaki mindig ügyesen kitzuszkolta őket valahová. A másik szobába biztosan. Néha felcsendült náluk valakinek a száján: jaj, ezek a gyerekek máma... de múló kis felhőske csupán az ilyen. Én sokszor elképzeltem a csöndes átszűrődő zajok nyomán a két kistestvérke fejlődő életét odaát a falon túl.

Aztán... figyelj csak, ez érdekes... csönd lett hosszú napokra, mély csönd odaát. Mély csönd. Talán nincsenek itthon? De igen, néha mégis volt csöndes áthallás... léptek, de milyen aggodalmasak! Akkor hallottuk, hogy a kisfiú beteg. Hogy súlyos beteg. Orvost is láttunk elsurranni az áblak alatt... igen, mondogattuk a feleségemmel... beteg szegény! Az áthallás most... az áthallás a fekete némaság volt. Úgy látszik, a másik szobában ápolták, és két fal volt köztünk. Hangmentes fal, nem jött onnan csak néha egy ajtónyitás. Az emberben ilyenkor nincs bátorság, bekopogtatni és kérdezni... bejárataink más más oldalról esnek amúgy is... szóval, semmit sem tudtunk róluk. Hiszen mi csak falszomszédok vagyunk, egyetlen falon az átszűrődés és áthallás, ez minden, ami összeköt bennünket. S találgattunk — ha beteg a kisfiú, a kislányt biztos kiadták rokonokhoz, azt ezért nem hallani. De nehéz is az élet sokszor!

Mondom, hosszú hetekig tartott ez így és akkor egy fátyolos, homályos este... valaki mintha ajtót nyitott volna odaát, mintha összenyitotta volna a két szobát... és azon keresztül bágyadtan (mintha távolból jönne az áthallás, egy másik planétáról) a kisfiú anyját szólongatta. Anyu... Anyuka.....

Igen, így volt. Egy pillanatra csönd ült nálunk is a lakásra... hallod? — néztünk egymásra a feleségemmel. Mert ez az áthallás évekre röpitett vissza mind a kettőnket.

... Mikor még a miénk is kicsi volt: és nagy beteg... emlékszel? Ez az elkínzott, elnyújtott hívás és suttogás felidézte egy régi év fájó, izgalmas és mégis örömteli emlékeit... emlékéit egy régi pillanatnak. Mára még csak ennyi, elkínzottan, hogy mama!... holnap már erősebb a hang, igen, holnap az élet visszatér... emlékszel? Holnapután már tapiskál a lábával az ágyban, fel akar kelni, de nem szabad, nem szabad még, de kiabál és a játékait követeli! Holnapután a testvérkéje után kérdez szomjasan, az miért nincs itt...

emlékszel? Pontosan így volt nálunk is, pontosan így volt. Rontó Pál kilép a betegségéből és otthagyja, lehányja magáról a bajt, mint ahogy a kígyó leveti vedlett bőrét. Rohangászni fog és kiereszti a hangját, lesz áthallás, de mennyire — már nem vagyok beteg, hagyjatok!

Emlékszel?

Milyen furcsa, hogy egy közös fal, egy áthallás milyen hatalmas megjelenítő erővel hozza vissza az elszállt esztendők emlékeit két ember közé. Es elsűgja ugyanazt a hangot, átsűgja felidézi egy hajdani pusztító, lobogó fájó tűz emlékeit... Áthallás, igen, ennyi az egész. És mégis boldogság tud megcsillanni valahol a lepergett évek töredezett emléktábláján. Néhány könnycsepp, amely furcsa volt már akkor is.

Ossip Zadkine:
Rombadölt város (bronz, 1947.)